

בין גל לגל

עלון שדות ים 1951 יט אלול תשפב, 15.09.2022

יונה אשל 1924-2022

הספד הקיבוץ ליונה אשל ז"ל

סמדר ואלכס, יעל ורולף, ענת ואורי, עשרת הנכדים, מיכל ושחם, שחר ואלעד, עפרי ועידו, יאיר ודפנה, עמית ויוסי, איילת וארבל, יואל, רועי, עמית ויולי ושנים עשר הנינים, בני המשפחה, מקורבים, חברי שדות ים וכל מי שבא לחלוק כבוד אחרון לחברתנו יונה, והיא בשנת התשעים ותשע לחייה.

בת אדמת העמק, נהלית בנשמתה וברוחה, טבועה בנוף ובטבע הארץ, בעבודת הכפיים וביצירה, חריפה ובעלת דעה צלולה, חקינית, שופעת הומור ובעלת פה גדול, כפי שהעידה על עצמה. יונה נולדה בנהלל בשנת 1924, בת רביעית להוריה, שרה לבית שטורמן, ומשה קריגסר-עמיעד. אימה נולדה ברוסיה וספגה את הרוח הציונית בתנועת "הנוער הציוני". הפעילות של האחים בתנועה הוסיפה מעיני ההורים, אולם כשנחשפו להתלהבותם של הילדים, נישבו בדרכם, והחליטו לעלות לארץ בשנת 1903, בשלהי העלייה הראשונה. באותה תקופה שלטו התורכים בארץ והישוב בארץ ביקש לכבוש עבודה עברית. שרה הצטרפה לתנועת "השומר", עבדה במרחביה, בן שמן, תל עדשים ובדגניה ב'. בעבודתה ביישובי כיבוש האדמות אף חרשה בשור.

משה עלה לארץ מאוקראינה בשנת 1908 היישר לקיבוץ דגניה. "כשראה את שרה וחברתה חורשות בשוורים", סיפרה יונה לדוד גרליך בראיון המצולם על סיפור חייה, "שאל מי הם הנערים הללו, והתקשה להאמין שבנות מסוגלות לעמוד בעומס". בשנת 1913 נישאו השניים. בת עמי ושולמית, אחיותיה של יונה, נולדו בדגניה. משה לא ראה בעין יפה את רעיון החיים המשותפים בקיבוץ. קסם לו הרעיון של מושב עובדים.

בראשית דרכם בנהלל נולדה חנה וגודלה עם אחיותיה באוהל שנטו ההורים. האב ציפה לבן שיסייע לו בעבודה החקלאית במשק שזה עתה הקים. "כשאני נולדתי", סיפרה יונה, "זה היה די טרגדיה. אחיותיי התאכזבו כי רצו אח שישמור עליהן, וכינו אותי בשמות של בנים – יונתן ויוסלה". שנתיים אחריה נולד גמי וגאל את האב מדאגותיו לעתיד. שם משפחתם הוסב מקריגסר לעמיעד כיאה לציונים שביקשו לדבר רק עברית והסירו את גלימת המסורת הדתית מאורח חייהם. כך השתלבה משפחת עמיעד בין 77 המשפחות שהקיפו את העיגול המפורסם של נהלל. ההורים שבנו את היישוב גידלו דור צעיר חדור גאווה יחידה וביטחון ביכולותיהם. הבנות סייעו בכל עבודות המשק. "כילדה וכנערה", סיפרה יונה למירב ראון, "עבדתי בשדות החיטה של המשק, חרשתי את אדמת העמק, קטפתי את הירקות והפירות שגידלנו, חלבתי את הפרות, העמסתי על הקלשון חבילות חציר ובצרתי את הגפנים. נולדתי ונשארתי שתולה באדמה". מילדה רזה, חלשה וביישנית, גדלה יונה לנערה חזקה והוכיחה את יכולותיה בכוח העבודה. המשפחה חיה בצניעות והתפרנסה בדוחק מהחקלאות, אך בבית הם נהנו מאוכל מגוון – ירקות, פירות, ביצים, חלב, שמנת וחמאה שחבצו במו ידיהן יונה ואחיותיה. האם כבשה חמוצים, רקחה ריבות והכינה יינות מתנובת השדה ודאגה שלא יחסר דבר. היא הכינה גבינות, ועם שאריות הענבים שנותרו לאחר הדריכה, האכילה את התרנגולות המסוחררות מאדי האלכוהול.

בנהלל התחנכו הילדים על עזרה הדדית. הם סייעו בעבודות המשק והשדה לכל מי שנזקק. בעונות שוחררו מהלימודים לסייע בעבודות המאומצות. הקשר עם הערבים מסביב היה טבעי ונוח עד מאורעות 1936. דודה של יונה, חיים שטורמן, חבר קיבוץ עין חרוד, נהרג מהתפוצצות מוקש ועמו פעילי היישוב. באותה תקופה סבלו החקלאים מגניבות של הערבים. הללו ביקשו להתנקם בשומר שהדף אותם וזרקו רימון לצריף בו היה עם בנו. לימים כתב על האירוע ביאליק ביצירתו "על השחיטה", את המשפט האלמותי "נקמת דם ילד קטן, עוד לא ברא השטן", וכיוון לילד, בן כיתתה של יונה.

"הימים טרם הקמת המדינה", המשיכה יונה בסיפורה למירב, "ואותנו הנערות לימדו תרגילי שדה ואיתות, במקרה שהערבים יתקיפו. היינו שתיים עשרה בנות פראיות במכנס קצר ושיער פרוו. מטעם ארגון 'ההגנה' שלחו אלינו את אליהו. הייתה לו סמכותיות שלא היינו רגילות בה. הוא היה חכם ואוהב אנשים, ואותי הוא בחר מכולן שאהיה המקשרת בינו ובין הבנות. כך התחיל הרומן בינינו. לאחר חמש שנים של קשר החלטנו להתחתן". התעוררה השאלה היכן יתגוררו. אליהו לא התעניין בחקלאות ויונה התנגדה לרעיון שתאלץ להתגורר בשיכון לחיילים משוחררים. ש"אני אגור בטבעון, ובעונת הקציר או עונת הבציר אשב בבית ואחכה לך שתחזור? אני אברח הביתה". בעקבות שלוש אחיותיה הגדולות שעזבו את המושב והיו חברות בקיבוץ גינוסר, רעיון הקיבוץ נראה לה הולם.

הזוג הצעיר בחר בקיבוץ שדות ים לאור היכרותו של אליהו עם ישכה. אליהו הביא אוהל מהצבא והוא הוקם בחולות, סמוך למחנה הקיים בשנת 1945. הוריה המאוכזבים מעזיבתה את המשק התנחמו בעובדה שעברה להתיישבות העובדת, אם כי היה להם ספק רב בזכות הקיום של הישוב השיתופי.

המעבר מאדמה כבדה ובוצית לחולות נודדים. יונה לא הבינה כיצד אפשר להתקיים כאן. "איך אפשר היה לשתול פה משהו?" אמרה, "מה שנשתל ביום, נדד עם החולות בלילה ולא החזיק מעמד".

באותה שנה נישאו יונה ואליהו בחתונה כפולה עם אחותה חנה ובחיר ליבה. מועד החתונה נקבע לשישה עשר ביוני 1946, ליל פיצוץ הגשרים. הכישיים היו חסומים. אורחים וחברי הקיבוץ לא יכלו להגיע לנהלל ובאותו הלילה נהרג בן דודה של יונה. מעט האורחים שהגיעו לחתונה נאלצו להעביר את הלילה בשינה על הרצפה בצריף עם שני הזוגות הצעירים. בבוקר יצא אליהו לעבודתו הביטחונית ויונה ביקשה לסייע לקיבוץ בעקבות הידיעה על חיפושי הנשק. הוטל עליה לעבוד ברפת של הקיבוץ בקריית בנימין, והיא לקחה אחריות מלאה. כשהגיעה לקיסריה, נשלחה יונה עם בחור נוסף לתצפת על גבעת אבו טנטור, הגבעה שמעל 'גן גילי', ולהתריע על התקרבות הבריטים. "לפנות בוקר כשהתחיל להאיר היום, חשבנו לשוב למחנה, אלא שהאנגלים הפתיעו אותנו בשער הקיבוץ ומנעו מאתנו להיכנס למשק. היינו הראשונים שנישבו ואחרינו הושמו במכלאות חברים רבים לפני שנלקחו לשבי ברפיח. עקב תפקידו הביטחוני הוברח אליהו מהקיבוץ וניצל מהשבי".

בימי מלחמת העצמאות אליהו גויס לפלמ"ח. כשסמדר נולדה ב-1948 אליהו לחם ב'מבצע יואב'. חדווה ליוותה את יונה חזרה לשדות ים, ואליהו זכה לראות את בתו רק בתום המבצע. למרות שהתבקש ליטול עצמו תפקידים רבים, הוא לא ויתר על שעות האבהות שעמדו לרשותו עם הקמת המשפחה. יעל נולדה בשנת 1953. שתיים עשרה שנים לאחר מכן נולדה ענת כשיונה כבר הייתה מעל גיל ארבעים. יונה ואליהו נהנו מהרחבת המשפחה, העניקו לבנות חום ואהבה ויצרו חוויה של בית על אף החינוך המשותף. את הערכים שספגה בילדותה, המשיכה יונה להעניק לבנותיה. לכידות התא המשפחתי, האהבה לטיולים, החיבור החזק לטבע, טיפוח הגינה והאהבה לאדמה היו חלק מההווי המשפחתי. ככל חברי הקיבוץ אימצו למשפחתם ילדי חוץ, אולפניסטים ומתנדבים. קשר עמוק במיוחד נשמר עם דיתה ותמר.

בתחילת דרכה בקיבוץ יונה התנסתה במספר עבודות ככל הקיבוצניקים הצעירים. היא נהנתה מעבודתה כמטפלת בכיתות 'רחף' ו'הגל'. בכיתת 'הגל' יצרה קשרים חבריים עם אופירה וגילתה לראשונה את כישוריה היצירתיים. בעידודה של אופירה ובאישור האסיפה יצאה יונה ללימוד הוראת מלאכה באורנים. מוריה ידועי השם, כמו מרסל ינקו, לימדו בעיקר אמנות. יונה מעולם לא התנסתה בציור ובעידודו של ינקו העזה למתוח קו בפחם. מאז שהשלימה את לימודיה, הייתה למורה למלאכה והשתלבה בצוות החינוך של ילדי שדות ים. ככל מורה בקיבוץ עבדה עם הילדים בפיתוח החי ותרמה מידיעותיה לבניית גן הירק וחליבת העיזים. בחגים ובאירועים בקיבוץ קישטה את האולמות ועיצבה את הבמות. "זאת הייתה באמת הרגשה של יצירה וגאווה". לימים השתלמה בעין הוד ובמכון אבני והחלה לצייר ולהתנסות בפיסול.

לאחר שלוש עשרה שנים במערכת החינוך, פנתה יונה לעיסוק באמנות תעשייתית, כפי שכינתה זאת. מאז שהגיעה לשדות ים, קסם לה חיפוש העתיקות. "יום אחד, סיפרה, עבדתי בגן הירק. הלכתי לאורך שורת עגבניות הבעל עם העיניים למטה. פתאום ראיתי משהו מבריק ומלוטש. זאת הייתה גמה עם דמות של אריה. הבאתי אותה למוזיאון ועד היום היא עומדת בתצוגה. יעל ואני אהבנו את הטיולים בחולות ולאורך הים בשעה שהגלים שטפו את החוף וגילו אוצרות".

יונה מצאה ערוץ יצירה המשלב זכויות עתיקות עם מתכות. בעקבות תערוכה בקיסריה יצא לשעוניה של יונה שם טוב בקרב התיירים. בקיבוץ תמכו ביזמות שלה ועודדו אותה להמשיך ליצור ולמצוא אפיקים חדשים.

לצד העיסוק באמנות אהבה יונה לשזור פרחים. "הפרח היה לי נורא חשוב בחיים. היו לי הזכות והעונג לעצב סידורי הפרחים באירועי התרבות, בחגים ובחתונות בקיבוץ".

כשהמשפחה התרחבה והגיעו הנכדים התחזקה תחושת היחד. גם כאן היה מקום ליצירתיות ולדמיון שנשאו אופי מיוחד בימי ההולדת של הנכדים ובאירועים משפחתיים אחרים.

גם לאחר שסגרה את הסטודיו שלה המשיכה יונה ליצור ולא הפסיקה כל עוד כוחותיה היו עמה. לתפיסתה קבעה – "אם אני לא יוצרת – אין משמעות לחיי". על אף חולשת הגוף החליטה להמשיך ליצור, לגלות

עניין, לעבוד בגינה ולקרוא ספרים. הזיכרון לא בגד בה. ההומור סייע לה להתמודד עם קשיים, ובחריפות שכלה הביעה את דעותיה על הנעשה בקיבוץ והאירה עוללות.

יונה הייתה עצמאית וניהלה את חייה שנים ארוכות. היה לה קשה למסור את השליטה ולחלוק את חייה עם מטפלת זרה. בעדינות ובמסירות מאין כמוה נכנסה לחייה רחל בשש השנים האחרונות. לאט לאט נוצר ביניהן קשר חם וטוב מאד.

בשבועות האחרונים גופה של יונה נחלש. הבנות, ככל העת, סעדו אותה ולא משו מביתה.

ביממה האחרונה לחייה נשימותיה כבדו והאטו עד שפסקו לעד.

האישה החזקה והתוססת, האם והסבתא החמה, המצחיקה ומספרת הסיפורים הנפלאה, הלכה לעולמה.

יהי זכרה שמור ונצור בתוכנו.

הספידה: אביטל שחר

אמאל'ה שלי אהובה ביותר,

צבעי הקשת אפילו לא חצי מקשת הצבעים שיש בך.

צבעוניות מדהימה ומרגשת באישיותך, בסיפוריך, בצחוקים, ברעיונות ובעיקר באמנות שאת יוצרת ועושה כל כך הרבה שנים. אין חומר שלא התמסר לכח היצירה שלך. כל כך הרבה גוונים ויופי, שוני ותעוזה היו בך ובעבודות שלך.

החדר שלנו שתמיד היה ביתי- אוהב, מקבל, יפה, ריחני וחמים, עד הנשימה האחרונה שלך אתמול בבוקר.

אמאלה, מיומי הראשון בחיים היית לי ולנו אמא מדהימה. בתוך בית הילדים, חברת הילדים וקהילת הקיבוץ.

תמיד היה לנו בית אישי, משפחתי, מקלט בטוח של אהבה הורית ושל נתינה. יצרתם עבורנו מקום פרטי בתוך הקיבוץ. הקשר שלך ושל אבונים לנצח יהיה אור ומצפן ענק בליבנו. לא נשכח את הצליל המתוק שלכם צוחקים בסתר בחדר.

את אמא, סבתא וסבתא רבתא מעוררת השראה, שמחה ודוגמא לכולנו עד הקטנה ביותר, יש זיכרוֹנות של סיפורים וחקיילים, צבעים, טבע חי ופורח במילים ובגינה שלך, עוגות ריחניות ואישה אחת- מיוחדת, חזקה, עצמאית וחכמה שאוהבת עד אין קץ.

את בת 98 וזכיתי לכל כך הרבה שנים יקרות במחיצתך. לימדת אותי, ערסלת אותי, תמכת בי ונתמכת בי. כל כך אהבתי לראות אותך ואת אלכס מחליפים כלי עבודה ומחשבות על תיקונים. הנכדים וגם הנינים הבוגרים רואים בך מודל להערכה והערצה, אומרים את זה שוב ושוב, ואוהבים אותך אהבה עצומה ועמוקה.

אמאל'ה, רצית כבר לסיים, אמרת מספיק לי בחיים האלו. היו לך חיים עשירים ומשמעותיים ועטופים באהבה.

אמא אהובה שלי, תודה על הכל הכל, על חיים שלמים ומרגשים שחלקת איתי.

סמודי שלך

לסבתא,

הריח המשכר של הדבק מילא את החדר הקטן והמתקלף. אני, בקושי בן תשע, עומד בין ערמות החרוזים וגזירי המתכת, מנצח עם מכחול על גבי הקנבס הלבן שסבתא הפקידה בידיי. אחרי מספר שעות של עבודה, משהתמלא הקנבס כולו צבעים, בהיתי בו באכזבה אך סבתא מצדה התבוננה בו בהשתאות. כה גדולה הייתה האכזבה שלי עד שמרחתי באלימות קווים אדומים על גבי הקנבס, אך ההשתאות של סבתא רק גברה. "רועיצי'ק", היא אמרה לי, "ראה כמה שזה מעניין, כמה שזה חזק, כשאתה נותן לצבעים פשוט להיות".

במשפט אחד קצר, הצליחה סבתא לומר לי כל כך הרבה. משפט אחד קצר, שמבטא לא רק תפיסה אומנותית שאפיינה אותה בכל מה שיצרה, אלא גם תפיסה אנושית - תפיסה רגשית - של בני אדם בכלל, ושלי הנכד שלה בפרט. תפיסה אשר הותירה בי חותמת עמוקה של אהבה, כלפי עצמי, וכלפי העולם, אשר מלווה אותי עד היום.

לא משנה כמה התכוננתי ונערכתי לפרידה הזו, כמה רגעים אחרונים ניסיתי לנצור, או כמה סבל נחסף ממך כעת סבתא שלי, האובדן עדיין כואב, במיוחד עכשיו, כשאני רחוק מעבר לים. "מותו של אדם אהוב", כתב דוד גרוסמן, "הוא בעצם גם מותה של תרבות פרטית שלמה, אישית וחד פעמית, עם שפה מיוחדת משלה וסוד משלה והיא כבר לא תהיה עוד, ולא תהיה עוד אחת כמוה".

כך, למעשה, בדיוק אני מרגיש. בפרט, כאשר אני מתעטף בשמיכת הזיכרונות שיצרו את התרבות הפרטית שלנו, את השפה שלנו, שהורכבה מהליכות יד ביד, יחד עם סבא, על גבי המזח, עטופים בריח המלוח של הים, מנסיעות מופרעות ברחבי הקיבוץ עם קולנועית המרוצים שלך, ומלחם מטוגן ביום שבת, עם קוטג' וריבה שבעבורי היו המעדן הכי טעים בעולם. ובתוך כך, עוד אינספור רגעים של שטויות וצלילה אל תוך עולמות שיכלו להתקיים רק במרחב הקטן של החדר שלך שהיה נראה ענק וקסום ובלתי נגמר, כי רק את אפשרות לזה להיות. ולא רק אפשרת אלא התמלאת בחיוך ופליאה ואספת באדיקות את כל הפתקים שעמית ואני כתבנו כדי לתייק לחוברת וצפית בכל ההופעות שהכנו כמו מעריצה מושבעת עם חיוך מרוח מאוזן לאוזן.

ובעצם, אולי כל עוד אנחנו זוכרים, ואוהבים, ונושאים את החותמת שהיקרים לנו הותירו בנו, אז התרבות הפרטית שלנו ושלהם ממשיכה לחיות בתוכנו דרך הדיאלוג שלנו עם העולם.

סבתא אהובה שלי, תודה על התרבות הפרטית, על השפה הייחודית, שהבאת עמך אל תוך העולם - אל תוך העולם שלי, ושל כל כך הרבה יקרים ואוהבים אחרים שהותרת בהם חותם של אהבה.

אוהב ומתגעגע מאוד-מאוד, רועי

החתונה שלי

יונה אשל מתוך הספר: "הקול זהב"

שבעים וחמש עוגות טורט שהביאו שבעים וחמש המשפחות שגרו במעגל לחגיגות החתונה, ביום בו נישאתי לאליהו. וכך הסיפור היה:

נולדתי בצריף המשפחה בנהלל, צברית למשפחת שטורמן. אליהו נולד בגליציה, פולין. הריח הראשון כשיצאתי מהבטן של אימא היה הריח של אדמת נהלל, אליהו עלה לארץ עם אמו כשהיה בן 14. הם גרו בחיפה והוא למד בטכניון. כילדה ונערה עבדתי בשדות החיטה של המשק, חורשת את אדמת העמק, קוטפת את הפירות והירקות שגידלנו, חולבת את הפרות, בוצרת את הגפנים. נולדתי ונשארתי 'שתולה באדמה'. את אליהו גייסו להגנה כשהיה בן 17, היה המנהיג של הכיתה.

הימים טרם הקמת המדינה, ואותנו הנערות לקחו ללמוד תרגילי שדה ואיתות, במקרה שהערבים יתקיפו - נוכל ליצור קשר עם קיבוצי הסביבה. בתחילה שלחו אלינו שני בני נהלל, אבל הם לא הצליחו להשתלט עלינו, חבורת 'בנות נהלל' הפראיות, שתיים עשרה נערות במכנס קצר ושיער פרוע. שלחו אלינו את אליהו, שהגיע לנהלל מטעם ארגון ההגנה, שלישי נפתי של העמק, מה שהיה כמובן סודי. חשבנו הבנות - 'וואו, הפולני הלבן הזה, אנחנו נקבור אותו', אבל דווקא לו הייתה סמכותיות. דיבר אלינו בצורה תקיפה, שלא היינו רגילות בה. שונה מאד מאנשי נהלל. בסוף השיעור אמר - 'שיעור הבא כולן מגיעות מסורקות ומסודרות'. וכך היה.

בתוך זמן קצר הפך אליהו להיות 'הכותל המערבי' של הבנות, כולן באו לשפוף בפניו את הלב. האימהות מיד גילו את קיסמו, אך זה שהצליח להתחבר אל בני נהלל הקוצניים, למרות שבתחילה נבהל מהם - מראה כמה מיוחד הוא היה. אליהו היה חכם ואוהב אנשים ואותי בחר מכולן שאהיה המקשרת בינו ובין הבנות - להודיע להן אם יש שיעור או לא, להחזיר את הנשק לחדר נשק בתום השיעור, ואז בחשיכה, בדרך לחדר נשק, היה צובט אותי בזרועי. כך התחיל הרומן בינינו. הייתי חומקת להיפגש איתו, הולכת בצל העצים, שלא יראו אנשים. נהלל לא היה מקום שמראים בו רגשות. לאחר חמש שנים של קשר בינינו החלטנו להתחתן. עלתה השאלה איפה נחיה כזוג. נהלל היה הדבר הכי רחוק מאליהו, והיה ברור שלא נוכל לחיות במושב. אליהו נרשם לשיכון חיילים משוחררים בטבעון ורצה שנגור שם. אמרתי לו - 'אני אגור בטבעון ובעונה של הקציר, של הבציר, אשב בבית ואחכה לך שתחזור? אני אברח הביתה!' לא התאים לי. רציתי ששנינו נהיה באותם התנאים. אמרתי 'אני לא אשב בבית ואכין לך קוסקוס כשתגיע מהעבודה' ואני גם לא יודעת לבשל. נותרה שאלה פתוחה - איפה נחייה יחד כזוג?

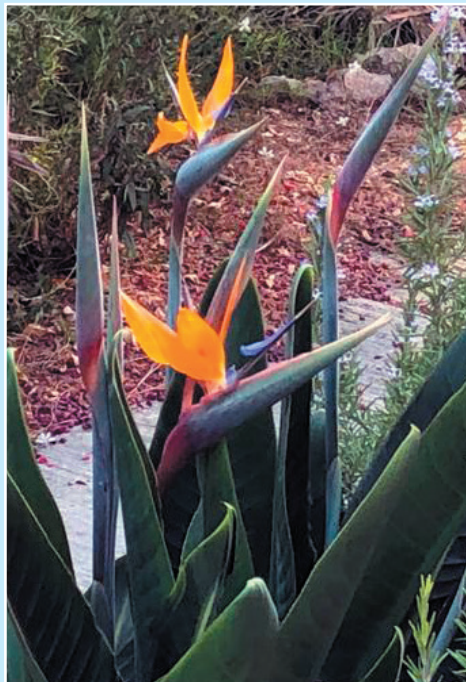
שלוש אחיותיי הגדולות עזבו את המושב והיו חברות קיבוץ גינוסר. רעיון הקיבוץ מצא חן בעיני, פחות שיעבוד למשק מאשר במושב, ואליהו אמר שקיבוץ הוא המקום היחיד שמגשים את הציונות. הוחלט על קיבוץ שדות ים. אליהו הביא אוהל מהצבא והקמנו אותו בחולות שדות ים. היה לי זעזוע כשבאתי לפה לחול ולא לאדמה, איך אפשר יהיה לשתול פה משהו? לא היה כלום, ומה שנשתל ביום, נדד עם החולות בלילה ולא החזיק מעמד.

נקבע מועד לחתונה שהתקיימה בחצר המשק של משפחתי בנהלל. אחותי הגיעה מגינוסר לעזור בהכנות לחתונה ואני התעקשתי ששתינו נתחתן יחד, באותו היום. כך נחסוך למשפחה ולאורחים את ההוצאה והטרחה. וגם, כיוון שהייתה גדולה ממני, לא רציתי שאני, הקטנה, אתחתן לפני. בבוקר יצאתי יחפה לחלוב את הפרות של המשק. נערות שעברו בדרכן לבית ספר הסתכלו לעברי ולחשו זו לזו - זו מתחתנת הערב. בנהלל המשק היה לפני הכל.

כך נישאנו באותו היום - אני ואליהו ואחותי ובעלה. שמלות לבנות נקנו בחיפה ושבעים וחמש עוגות טורט שהביאו שבעים וחמש המשפחות מנהלל.

יצא הגורל והחתונה התקיימה למחרת פיצוץ ליל הגשרים, הלילה בו פוצץ הפלמ"ח אחד-עשר גשרים בו בזמן בגבולות צפון הארץ, שהייתה תחת השלטון הבריטי. במבצע נהרג בן עין חרוד והעין חרודים הגיעו לחתונה במצב רוח קשה ואילו השדות ימים כלל לא הגיעו. כשהסתיימו חגיגות החתונה הסתבר שהבריטים הטילו עוצר בכבישים ושהאורחים כלל לא יכולים לחזור לביתם. כך מצאנו עצמנו, שני זוגות טריים בליל כלולותינו, ישנים על הרצפה עם עשרה אורחים נוספים. למחרת אני ואחותי עמדנו וניקינו את החצר. החזרנו את מה שניתן היה להחזיר למכולת, כיוון נשאר כיבוד רב. החלטנו בכל זאת לצאת לירח דבש. אני ואליהו ואחותי ובעלה, בחדר אחד משותף בבית מלון בחיפה. יצאנו מאוחר מנהלל וכשהגענו כבר ירד הלילה. התעוררנו למחרת מוקדם בבוקר לקול הצעקות של מוכר העיתונים: "בכפר גלעדי נשכבים האנשים לפני הטנקים הבריטים ועוצרים בעדם להיכנס לקיבוץ". אליהו הבין מיד שהוכרז על עוצר בכבישים, תפס אליהו את התיק שלו ועלה לירושלים למטה המיפקדה. זה הסיפור של החתונה שלי.

***משפחת שטורמן היא שם דבר בעמק ובנהלל. האחיות שטורמן היו סמל. אימא של יונה הייתה בארגון "השומר", הראשונה שחרשה עם שור את האדמה. הוריה של יונה נפגשו בדגניה והיו ממקימי נהלל, וכמו חלוצים נוספים גם אביה של יונה חלה במחלת הקדחת מעקיצות היתושים.**

עורכת: רחלי בובר | גרפיקה: לאה קציר | תגובות 052-8795235 | rachel.bober1@gmail.com

